

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра міжнародних економічних відносин ім. Артура Голікова

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни

«ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»

рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність – 292 «Міжнародні економічні відносини»

освітня програма – «Міжнародні економічні відносини»

спеціалізація – «Міжнародні економічні відносини»

вид дисципліни – обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: к.е.н., доц. Резніков В.В.

1. Навчальний контент:

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни:

Тема 1. Предмет, значення і завдання курсу «Теорія міжнародних відносин».

Поняття «Теорія», «Міжнародні відносини», «Світова політика» і теорія міжнародних відносин. Класифікація теорій міжнародних відносин. Об'єкт і предмет міжнародних відносини.

Тема 2. Учасники, форми, рівні міжнародних відносин та методи їх вивчення.

Теоретичні основи і концептуальні засади міжнародних відносин. Учасники міжнародних відносини. Цілі і засоби учасників міжнародних відносини. Методи вивчення міжнародних відносин.

Тема 3. Міжнародні системи: теоретичні аспекти, типологія та класифікація.

Сутність і роль держави як учасника міжнародних відносин. Сучасні виклики державі як головному актору міжнародних відносин та складової міжнародних систем: признаки, функції, сучасна форма. Поняття «міжнародна система» та особливості його наукового тлумачення.

Елементарна міжнародна система. Елементи міжнародної системи. Підсистеми учасників та відносин, їх взаємозв'язок та взаємообумовленість, історичні етапи розвитку.

Тема 4. Еволюція сучасних міжнародних систем.

Історичні етапи еволюції міжнародних систем, типології та їхні особливості становлення. Закон динамічної рівноваги у міжнародних відносинах. Ієрархія міжнародних систем. Складові могутності та її визначення за методиками Дж. Лі Рея, В.Фукса, К.Джермана, Р.Клайна. Ранги учасників (держав) міжнародних відносин та їх можливості.

Тема 5. Теорії міжнародного середовища.

Поняття геополітичних процесів: «геополітичні відносини між державами»; «баланс сил у геополітиці»; «політичний простір»; «експансія». Основні категорії геополітики: держава, кордон, стратегія, «геостратегічний регіон», «геополітичний статус держави», «геополітичний конфлікт». Основні функції сучасної геополітики.

Базові поняття географічного детермінізму та його аналіз. Основні фактори що впливають на його формування – соціальні та несоціальні. Еволюція основних концепцій географічного детермінізму та його вплив на формування держави. Основні класичні школи географічного детермінізму: теоретичні аспекти, типологія та класифікація.

Тема 6. Основні класичні школи геополітики: теоретичні аспекти, типологія та класифікація.

Базові поняття класичної геополітики та її аналіз. Еволюція основних концепцій класичної геополітики у роботах: Фр. Ратцеля, К. Ріттера, Х. Маккіндера, Р. Челлена, А. Мехена, К. Шмітта, Н. Спикмена, К. Хаусхоффера.

Тема 7. Українська школа геополітики.

Історія зародження української геополітики. Основні напрями української школи геополітики: Західна, Східна, Чорноморська, Геоцентрична доктрини. Сучасне бачення української геополітичної думки.

Тема 8. Геополітичні концепції та їхня роль у сучасних міжнародних відносинах.

Зародження сучасних геополітичних ідей. Особливості і фактори сучасної геополітики. Сучасна геополітика та геостратегія англо-американської, європейської, російської шкіл та їхня роль у формуванні конфігурації світу.

Роль стратегії у сучасній геополітиці. Теоретичні концепції сучасних геополітиків: Зб. Бжезинського, Дж. Фрідмана, О. Дугіна та інш. Сучасні моделі світового порядку.

Тема 9. Теорії міжнародних відносин після закінчення «Холодної війни».

Концепція «Кінця історії» Ф. Фукуями. Концепція «Зіткнення цивілізацій» С. Хантингтона. Неомарксизм та «Світ-сигетний» аналіз Е. Валлерстайна.

Тема 10. Сутність, типологія міжнародних конфліктів та шляхи їх вирішення. Основні теоретичні підходи міжнародної безпеки.

Поняття «конфлікту», його типи та функції. Основні напрями дослідження міжнародних конфліктів. Особливості конфліктів сучасності. Механізми урегулювання міжнародних конфліктів.

Поняття «безпека». Концепція кооперативної безпеки. Концепція людської безпеки. Теорія демократичного миру. Військово-політичні аспекти міжнародної безпеки.

Тема 11. Теорії модернізму та постмодернізму.

Системні теорії міжнародних відносин. Теорії зв'язку та поля. Теорії раціоналізму, мондіалізму, гегемонізму та контргегемонізму, нормативізм. Багатополярність у міжнародних відносинах.

Тема 12. Міжнародна політична економіка, її роль у міжнародних відносинах. Глобалізація як основна тенденція розвитку сучасних міжнародних відносин.

Розгляд ролі економічних процесів у формуванні та впливу на міжнародні відносини. Політекономія в роботах авторів основних класичних і неокласичних теоретичних шкіл міжнародних відносин.

Теоретичні підходи до вивчення глобалізації. Світова політика і світова економіка в умовах глобалізації. Глобалізація і національні інтереси. Етнополітичні процеси в сучасному світі.

1.2. Дистанційний курс: Резніков В.В. **Теорія міжнародних відносин: дистанційний курс.** // Навчально-методична праця. - Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. Режим доступу: <http://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1486>

2. Плани практичних (семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи:

Резніков В.В. **Теорія міжнародних відносин: дистанційний курс.** // Навчально-методична праця. - Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. Режим доступу: <http://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1486>

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, після атестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни:

Резніков В.В. **Теорія міжнародних відносин: дистанційний курс.** // Навчально-методична праця. - Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. Режим доступу: <http://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1486>

4. Завдання семестрових екзаменів (письмових залікових робіт):

Резніков В.В. **Теорія міжнародних відносин: дистанційний курс.** // Навчально-методична праця. - Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. Режим доступу: <http://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1486>